

Glazbene predispozicije djece predškolske dobi

Šurlan, Dragana

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:289456>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-03**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

DRAGANA ŠURLAN

GLAZBENA PREDISPOZICIJA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Pula, rujan 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

DRAGANA ŠURLAN

GLAZBENA PREDISPOZICIJA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

JMBAG: 0265002580, izvanredni student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj

Predmet: Metodika glazbene kulture

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Posebne pedagogije

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ivana Paula Gortan Carlin

Pula, rujan 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Dragana Šurlan, kandidatkinja za prvostupnicu predškolskog odgoja, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografije. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Dragana Šurlan

U Puli 14. rujna 2020. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, *Dragana Šurlan* dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom *Glazbena predispozicija djece predškolske dobi* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnog pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli 14. rujna 2020.

Potpis

Dragana Šurlan

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
2. DJELOVANJE GLAZBE KROZ DJEČJI RAZVOJ.....	2
2.1. Kognitivni razvoj i glazba.....	4
2.2. Glazbeno metodički postupak i rad s predškolarcima.....	5
3. GLAZBENI ODGOJ DJECE U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI.....	8
3.1. Važnost glazbe kroz predškolski odgoj.....	9
3.2. Dobrobit glazbe u predškolskom odgoju.....	10
3.3. Glazbeni izražajni elementi.....	10
4. AKTIVNOSTI KOJE POTIČU GLAZBENU KREATIVNOST DJECE PREDŠKOLSKE DOBI.....	13
4.1. Pjevanje.....	16
4.2. Aktivno i pasivno slušanje glazbe	17
4.3. Upotreba udaraljki.....	18
4.4. Kreativna izrada instrumenata.....	19
5. ISPITIVANJE GLAZBENIH PREDISPOZICIJA U VRTIĆU.....	25
5.1. Sadržaj ankete istraživanja.....	25
5.2. Tijek istraživanja i provedene metode.....	26
5.2.1. Rezultati istraživanja.....	27
5.3. Osvrt na istraživanje.....	33
6. ZAKLJUČAK.....	34
7. LITERATURA.....	35
8. SAŽETAK	37
9. SUMMARY	38

1. UVOD

„Muzika je umjetnost koja tonovima odražava čovječje osjećaje, misli i doživljuje“ (Manasteriotti, 1981: 7).

„Glazba je postala sociološkim fenomenom, napose u vrijeme razvoja građanskog društva kada ona postaje segment institucionalnog općeg odgoja i naobrazbe, a i jedina je umjetnost s izgrađenim sustavom stručnog osposobljavanja i izobrazbe. Osim toga, glazba je utkana u sve pore našeg svakodnevnog života“ (Sam, 1998: 11).

U današnje vrijeme tehnologije mnogo je toga u odgoju djece prepušteno slučaju, pa tako i estetski odgoj. Osjećaj za lijepo, uroda koju stvara glazba, daju djetetu potrebu da stvara i osjeća, uči ih kako da promatraju, dožive lijepo, navodi na kreativnost i stvaralaštvo.

Ovaj završni rad bavi se proučavanjem djece rane i predškolske dobi i njihovim glazbenim mogućnostima. Predmet rada je glazbena kultura, dok je cilj istražiti kakve su glazbene mogućnosti djece te potaknuti djecu na glazbene aktivnosti koje su važne za njihov daljnji razvoj.

Za potrebe ovoga završnog rada korištena je literatura iz Sveučilišne knjižnice Jurja Dobrile u Puli i Gradske knjižnice u Puli, razni članci, ali i inspiracija kolegica koje su istraživale na sličnim temama prijašnjih godina. Podatci su prikupljeni metodom istraživanja pomoću ankete, metodom slušanja i ponavljanja.

Rad je sastavljen od pet cjelina. Nakon uvodnog dijela, u drugoj cjelini govori se o tome kako glazba djeluje na majku i dijete u samoj trudnoći te kako glazba utječe na kognitivni razvoj djeteta. Treća cjelina govori o važnosti glazbe i dobrobiti kroz predškolski odgoj. Četvrta cjelina govori o mogućnosti provođenja glazbenih aktivnosti u vrtićkoj grupi ovisno o dobi djeteta kako bi djeci slušanje i sudjelovanje s glazbom bilo što kreativnije.

Peta cjelina bavi se istraživanjem provedenim u jednoj vrtićkoj ustanovi u kojem su sudjelovale različite skupine djece različite dobi; zatim metodologijom istraživanja, opisom doživljaja i analizom. Na samom kraju je zaključak cjelokupnog rada te popis korištene literature.

2. DJELOVANJE GLAZBE KROZ DJEČJI RAZVOJ

„Kad slušamo muziku, čini nam se da ona ispreda neku priču, opisuje neki doživljaj, pobuđuje u nama neka raspoloženja. Njezin jezik osebujan je govor muzičkih tonova i svih njezinih sredstava izražavanja, od kojih je čovjek stoljećima podizao veličanstveno zadnje – muzičku kulturu čovječanstva“ (Manasteriotti, 1981: 5).

Ispitivanje izvora ljepote glazbe i razna tumačenja odgovora na pitanje koja je snaga njenog djelovanja na unutarnji život čovjeka, zadatak je glazbene estetike.

Glazba je svuda oko nas - možemo je pronaći u pjevu ptica, šumu valova ili među granama stabla koje pleše na vjetru, sve ovisno o promatraču. Glazba je dio nas kad se rodimo, dok živimo i stvaramo, dok se veselimo i tugujemo.

„Kako je muzička kompozicija umjetničko djelo sazdano od više različitih elemenata, koje nazivamo izražajnim sredstvima muzike, muzička estetika protumačila je djelovanje pojedinih izražajnih sredstava na čovjeka“ (Manasteriotti, 1981: 6).

Glazba je veoma važna za dječji razvoj i svakako pozitivno utječe na djetetovo odrastanje. Pozitivno djeluje na fizičke i umne sposobnosti i razvija estetski odnos između glazbe i umjetnosti općenito. Gotovo sva razdoblja kroz povijest priznavala su glazbeni utjecaj kao bitan čimbenik za razvoj i učenja pojedinca te je isto tako glazba bila i dio obrazovanja. Glazbena iskustva počinju od najranije dobi i to slušanjem glazbe kada su djeca podvrgnuta ugodnim podražajima koji pozitivno utječu na kognitivni razvoj.

Postoje razne teorije o pitanju kada dijete čuje određeni zvuk ili melodiju u majčinom trbuhu. Znanstvena istraživanja govore o tome kako fetus već sa 16 tjedana može razlikovati zvukove i reagirati na njih. Novi zvukovi u mozgu fetusa, kada ih prvi put čuje, stvaraju velike reakcije, no s vremenom, kod učestalog ponavljanja, reakcija se smanjuje i zvuk prestaje biti toliko uzbudljiv. To se događa kada neuroni u mozgu povezuju i stvaraju određeno sjećanje na određeni zvuk ili melodiju (Campbell, 2005).

Zbog unapređenja života i radi poboljšanja zdravlja bilo djeteta ili odrasle osobe, u medicini postoji disciplina koja se naziva glazboterapija. Naime, upotreba glazbe kao terapije pokazala se vrlo učinkovita kod djece koja imaju razvojne poteškoće,

odstupanja u ponašanju, kao i kod govornih poteškoća te odstupanja u motoričkim vještinama.

U knjizi „Mozartov efekt“ možemo pronaći razne ispovijesti majki o pozitivnom utjecaju glazbe na majku, ali i na fetus prilikom problematične trudnoće ili kod poroda gdje je dijete bilo odvojeno od majke. Interesantne su i zanimljive činjenice da mnogi znanstvenici i dan danas razvijaju teorije o utjecaju klasične glazbe na novorođenčad, djecu, studente, kao i na odrasle ljude u stresnim situacijama.

Kao zamjena za nenazočnog roditelja najbolji učinak ima Mozartova glazba. „Mozart je vrlo dobra majka“, tvrdi doktor Tomatis. „U pedeset godina kliničkih i pokusnih postupaka namjerno sam odabrao samo jednog skladatelja. I dalje iskušavam nove oblike glazbe i rado koristim oblike obrazovnog pjevanja te narodne i klasične glazbe, ali moć Mozartove glazbe, osobito violinskih koncerata, ima najjači iscjeljujući učinak na ljudsko tijelo“ (Campbell, 2005: 30). Pod stalnim utjecajem glazbe, koju subjekt doživljava kao filtrirane zvukove (kao da sluša iz matrice), slušatelj je izložen nizu zvučnih valova. Kada se ti zvukovi utisnu u živčane putove, subjekt će razviti govorne sposobnosti komunikacije s drugima (Campbell, 2005).

Nakon rođenja, reakcije dijelova mozga djeteta koje je slušalo glazbu dok je bilo u trbuhu, jače su. Dokaz je to da su bebe zapamtile glazbu i na nju će reagirati. Mnogim znanstvenicima je ta činjenica od velike važnosti jer dolaze do zaključka kako dijete dolazi na svijet pripremljeno akustički, ne misleći samo na glazbu nego na sve zvukove koje je imalo prilike čuti dok je još bilo u majčinom trbuhu (Nenadić, 2002).

Kao što postoje razni članci, knjige i ispovijesti majki kako je Mozartova glazba pozitivno utjecala na razvoj fetusa i novorođenčeta, isto tako postoje i razne debate kako nije stvar u tome hoće li majka u trudnoći slušati isključivo klasične skladatelje, nego je bitno da se majka osjeća ugodno, što zapravo stvara ugodu fetusu kao i dojenčetu. Prije svega misleći na intonaciju materinjeg jezika i same zvukove koji su ga okruživali, majka se može osjećati ugodno i kada sluša rock ili druge glazbene žanrove.

U knjizi „Mozartov efekt“ istraživački tim objasnio je na koji način majka može utjecati na fetus.

„Uspavanka nerođenom djetetu“

Pričanje, čitanje i pjevanje djetetu prije rođenja pojačava njegovu sposobnost razlučivanja zvukova nakon rođenja. To se naziva „auditivno razabiranje“. Iako to možda zvuči kao znanstvena fantastika, zvukove iz vanjskog svijeta fetus doista počinje razabirati između trećeg i četvrtog mjeseca razvoja. Zabilježeno je da su djeca godinama poslije prepoznavala pjesme, uspavanke i čak djela klasične glazbe kojima su bila izložena in utero. Slijedi nekoliko prijedloga.

Čitajte svojem nerođenom djetetu te zamolite partnera da čini isto. Preporučuju se klasici kao što su Mali princ i Medvjedić Winnie zvani Pooh. Ne preporučuju se priče koje obuhvaćaju zastrašujuće predodžbe; vaše će ih dijete dovoljno iskusiti nakon što se rodi. Izmislite riječi pjesmice poput: „Zdravo, djetesce, ja sam tvoj tata. Uskoro ćemo ti poželjeti dobrodošlicu“ ili „Zdravo, djetesce, ja sam tvoja mama, pjevam ti jer te volim“.

Nemojte se sramiti; proći će još nekoliko godina prije no što će vaše dijete razviti sposobnost prosudbe. Slušajte glazbu uključujući dječje pjesmice, uspavanke, crkvene pjesme i izvatke iz suite „Ščelkuncik“. Nakon rođenja s vremena na vrijeme ponavljajte te melodije i priče kako biste umirili dijete te poticali razvoj njegove sposobnosti slušanja i razvoj njegovog živčanog sustava“ (Campbell, 2005: 33).

Dobrobit glazbe je u tome što stimulira, opušta, djeluje pozitivno na psihofizičko stanje majke, a ona će svojim stanjem utjecati na fetus. Kada se dijete rodi, zasigurno će uživati u glazbi koju majka uživa slušati i iznova reproducirati.

2.1. Kognitivni razvoj i glazba

„Naglašena važnost kognitivnog razvoja za život ljudske jedinke u zapadnoj kulturi privukla je najveće znanstveno zanimanje u istraživanju utjecaja glazbe na neglazbena područja razvoja djeteta. Zanimanje za vezu između glazbe i kognicije proizlazi iz dvaju nezavisnih područja istraživanja. Prvo je područje fokusirano na kratkoročne učinke jednostavnoga (pasivnog) slušanja glazbe, a drugo na istraživanje ima li glazbena obuka popratni učinak poboljšanja na neglazbena područja kognicije“ (Nikolić, 2017: 142).

Isto tako utvrđeno je kako kroz igru s glazbenim ritmovima djeca ranije progovore, tako da glazba ima pozitivan učinak na kognitivni razvoj djeteta. Na kolegiju Razvojne psihologije uči se kako su najdominantnije teorije ljudskog razvoja one Sigmunda Freuda i Jeana Piageta. Utjecaj i povezanost između glazbe i kognitivnog razvoja istraživao je Jean Piaget kroz svoje teorije.

„Piaget je postavio slijed faza djetetovog razvoja koje se sastoji od kvalitativno različitih razvojnih stadija koji se orijentacijski mogu povezivati s određenom dobi djeteta. Djeca dakle prelaze iz jednog stadija u drugi po utvrđenom redoslijedu, pri čemu je neophodno da dijete ovlada jednostavnijim stadijem kako bi prešlo na viši. Stoga brzina pojedinih stadija može biti različita“ (Bačlija-Sušić, 2015: 41).

„Piagetov utjecaj na razvoj intelektualnog vida glazbenog razvoja, ogleda se u tome što se razvoj glazbene kognicije promatra kao razvoj mentalnih struktura, za razliku od modela istraživanja koji naglašava vanjske čimbenike kao izvor razvoja glazbenih sposobnosti“ (Bačlija-Sušić, 2015: 42).

Veza između glazbe i kognitivnog razvoja istražuje kako glazba može utjecati i na neglazbene kognitivne sposobnosti. „Takvi transforni učenici mogu biti jedinstveni za djecu koja su toj vrsti podučavanja bila izložena u dužem vremenskom razdoblju. Brojni su čimbenici koji utječu na jedinstvenost spomenutih transfera jer učenje glazbe uključuje duga razdoblja usmjerene pozornosti, svakodnevno vježbanje, čitanje glazbene notacije, pamćenje dugih glazbenih cjelina, učenje o različitim glazbenim strukturama, progresivno ovladavanje tehničkim vještinama i konvencionalno vođenje ekspresiju emocija u izvođenju“ (Nikolić, 2017: 143).

Kombinacija različitih iskustava može imati samo pozitivan utjecaj na kognitivni razvoj i funkcioniranje, osobito tijekom djetinjstva jer je mozak osjetljiv na sredinu koja ga okružuje.

2.2. Glazbeno metodički postupak i rad s predškolarcima

Kao znanstvena disciplina, metodika glazbenog odgoja je pedagoška disciplina koja proučava zakonitosti odgoja i obrazovanja putem glazbene kulture. U dječjem vrtiću kroz metodiku glazbene kulture prati se i proučava psihološka i antropološka obilježja svih dobnih skupina (Gospodnetić, 2015).

„Metodički postupak se može sastojati od jedne ili više igara. Ako smo izabrali igru koja dugo traje, jer se djeca izmjenjuju u određenoj ulozi, dovoljna je jedna igra, odnosno jedan način rada. Razlika između aktivnosti i metodičkog postupka u glazbenoj kulturi je u tome što je metodički postupak dio aktivnosti – on počinje tek kad se uz pjevanje pjesme, govorenje brojalice ili slušanje glazbe djeca uključuju plešući, svirajući, igranjem neke igre ili sudjelujući na neki drugi način“ (Gospodnetić, 2015: 67).

Nakon pete godine kod djeteta se najveća pozornost posvećuje pravilnom pjevanju te intonaciji, pravilnom praćenju ritma i melodijskoj izvedbi, nastoji se razviti glazbeno pamćenje i analiza glazbenog djela. U ovome razdoblju dijete s lakoćom pamti riječi pjesme i uči pjevati po sluhu, primjećuje glazbene dijelove koji se ponavljaju i koji su različiti, brže će savladati melodije skladbe. Uz pjevanje pjesme djeca predškolske dobi mogu zapaziti oblike ritma/metra i melodije, uzlazno i silazno kretanje tonova, ugođaj i karakter glazbe. U ovome razdoblju glazba je usko povezana uz pokret, stoga se uz pjevanje uvode jednostavne kretnje i pokreti koji će pomoći djeci da lakše pamte pjesmu, osobito tekst koji će dovesti do bolje realizacije (Vidulin, 2016).

„Djeca pete i šeste godine sposobna su da koncentriraju pažnju htjenjem volje, što dolazi do izražaja i pri slušanju muzike. Za muziku koju djeca te dobi rado slušaju karakteristično je veliko bogatstvo zvuka, ali jednostavna ritmička struktura u kojoj ima čestih ponavljanja. Provoditi slušanje muzike s djecom vrlo je složen zadatak. Da bi dijete zaista moglo postati prijemljivo za ljepotu muzike, da bi moglo doživjeti njezin govor, potreban je naročit odgoj koji će dijete dovesti do toga da raspozna tonove, da ih vrednuje, cijeni i uživa u njima“ (Manasteriotti, 1987: 127).

S obzirom da je organizacija i rukovođenje cijelog procesa glazbenog odgoja u dječjem vrtiću povjeren odgajateljima, dužnost im je glazbeni odgoj usmjeriti prema cilju odgoja u zajednici. Rad mora biti organiziran i proveden planski, kroz upotrebu didaktičkih principa uz korištenje specifičnih nastavnih metoda (Manasteriotti, 1987).

„Jedno od istraživanja pokazalo je da je fleksibilnost šestogodišnjaka znatno veća od fleksibilnosti desetogodišnjaka pa desetogodišnjaci s većom skepsom prilaze nepoznatoj glazbi. Pokazalo se da šestogodišnjaci još nisu kontaminirani zabavnom glazbom, što se vidjelo iz njihovog visokog vrednovanja klasične glazbe. Desetogodišnjaci imaju fiksiranije stavove od šestogodišnjaka jer s porastom dobi

djeca gube otvorenost, a javljaju se predrasude koje otežavaju učenje. Kod učenja, u početku nepoznavanje uzrokuje odbijanje, s upoznavanjem raste sviđanje dok ne dođe do zasićenja i ponovnog odbijanja. Budući da se stavovi razvijaju već u ranom djetinjstvu /.../ zaključujemo da je propuštanjem ranog glazbenog odgajanja, stvaranje vrijednosnih kriterija je propušteno utjecanjima medija“ (Gospodnetić, 2015: 121).

3. GLAZBENI ODGOJ DJECE U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI

Već u prijašnjem dijelu spominje se kako glazba prati dijete kroz njegov razvoj, već kroz trudnoću majke. Prije nego dijete krene u vrtić, još od dojenačke dobi, zanimljivi su mu zvukovi, glazba, šuškalice, vlastiti glas i sve ono što ga neposredno okružuje. Na slici 1 možemo vidjeti kako dijete svira ponuđene instrumente.

Slika 1. Dijete se igra s udaraljicama

Izvor: <https://www.psiholog-rebeka-bulat.hr/index.php/procitajte/item/39-djeca-glazba-i-govor> (20.6.2020.)

„Glazba veseli malo dijete, a pjevanje i ples za njega su prirodni gotovo kao govor i hodanje. Poticanjem na slobodno pjevušenje pridonosite razvoju djetetova glasa, a „sviranjem“ bilo kojeg predmeta koji proizvodi zvuk ili slobodnim kretanjem uz glazbu razvija se njegov osjećaj za ritam“ (Nenadić, 2002: 82).

U glazbenoj ustanovi odgojitelj će pristupiti djeci aktivnim i pasivnim slušanjem.

Odgajatelj kroz pasivno slušanje djeci bira odgovarajuću glazbu koja će svirati tijekom dana tako da ne potiče na usmjereno slušanje. Kod aktivnog slušanja, odgajatelj treba

odabrati jednostavan i zanimljiv pristup za djecu kako bi ih motivirali i pridobili njihovu pažnju kod slušanja određene pjesme ili skladbe. Djeca rane dobi neće točno otpjevati melodijski dio niti će se držati točnog ritma. Vrlo mali broj djece znat će otpjevati cijelu melodiju, no sviđat će im se ugođaj i pristup odgajatelja. S vremenom će dijete bolje usvajati kako melodiju, tako i ritam.

Djecu se od najranije dobi može poticati na spontano pjevušenje, a nove pjesme će učiti postepeno, uz što zanimljiviji metodički pristup, kako bi ih se privuklo na glazbene aktivnosti i želju za suradnjom.

3.1. Važnost glazbe kroz predškolski odgoj

„Djeca u trećoj godini vole pjevati s odraslima. Njihova je melodija slična pjevanju odraslog, a tekst sve točniji. Ako im pjevate svaki dan i često ih potičete na pjevanje, neka od njih će sasvim točno reproducirati pjesmu“ (Nenadić, 2002: 83).

Slunjski (2011) ističe kako je odgoj, njega i učenje djece u ranoj vrtičkoj dobi potrebno shvatiti cjelovito kao suživot djece s drugom djecom i odraslima. Odgojne i obrazovne ustanove su važan izvanobiteljski čimbenik. One utječu na razvoj i oblikovanje emocionalnih, socijalnih i intelektualnih veza djece s drugom djecom i odraslima. Stoga je pozornost usmjerena na metode i načine odgoja djece u predškolskoj dobi.

„Kod djece predškolske dobi mogu se konstatirati tek prve manifestacije estetskih reakcija na muziku. Blistave dječje oči, promjene u izrazu lica i držanju, pokreti usklađeni s ritmom muzike – sve to svjedoči o emotivnom odnosu djece prema muzici. Kad dijete začuje nježnu muziku, često će pokretima oponašati uspavljivanje lutke, a kada nakon toga zasvira vesela muzika, počet će uz muziku plesti. Jesmo li kod djeteta muzikom izazvali neke reakcije, možemo primijetiti po njegovom općem držanju“ (Manasteriotti, 1981: 15).

Da bi se glazbene aktivnosti razvile u pravome smjeru, poželjno je od odgojitelja da pronađe i ponudi adekvatne metode kojima će pristupiti aktivnosti i koje će biti primjerene predškolskoj dobi. Iznimno je važan angažman odgojitelja u skupini kako bi stručnim radom unaprijedio glazbene predispozicije i sposobnost djece. Na kraju, puno ovisi o odgojitelju hoće li kontakt s glazbom biti pozitivno ili negativno iskustvo.

U slučaju da odgojitelj nema glazbenih afiniteta i nerijetko zbog nedovoljnog glazbenog angažmana ne želi ili se ustručava prenijeti djeci glazbena znanja, uvijek je dobro ponuditi alternativu poput slušanja glazbe ili posjeta glazbenoj školi, koncertu. Odgojitelj može, primjerice, pozvati u vrtićku skupinu glazbenika koji će djeci prenijeti svoja znanja i iskustva.

Upravo su to razlozi zašto je bitno da odgojitelj ima otvoren pristup i da djeca u najranijoj vrtićkoj dobi prime sva ona znanja koja će im koristiti za daljnji rast i razvoj.

Vidulin (2016) navodi kako je od velike je važnosti da se prema umjetničkom području u predškolskim ustanovama pristupi stručno i pedagoški, pritom poznajući sve aspekte i faze dječjeg psihofizičkog razvoja pa i mogućnost glazbeno-pedagoškog rada u predškolskim ustanovama.

3.2. Dobrobit glazbe u predškolskom odgoju

U Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) ističe se važnost glazbe za djetetov razvoj karaktera i intelekta. Osnovni cilj glazbenog obrazovanja je prije svega njegovanje ljubavi prema glazbi.

Dobrobit glazbe je zapravo sve ono što proizlazi kao rezultat stvaranja, usavršavanja, ponavljanja, ali i osobnog angažmana odgojitelja prema svakom djetetu individualno (Vidulin, 2016).

Svaki odgojitelj ima zadatak iznova stvarati uvjete za postupno razvijanje glazbene sposobnosti, slobode izražavanja, obogaćivanje emocionalnog i spoznajnog svijeta kao i interesa prema samoj glazbi i zvukovima (Vidulin, 2016).

3.3. Glazbeni izražajni elementi

Kada govorimo općenito o izražajnim elementima umjetnosti, govorimo o tome što ih karakterizira; na primjer, glavni izražajni element likovnog izražavanja je boja, ako se radi o plesu onda je to pokret, ako je riječ o književnosti onda je glavni element riječ, međutim, ako tražimo glavni element u glazbi, onda je to ton i tišina. Postoje tu i ostali elementi koji su važni za glazbu kao što su agogika, dinamika, glazbeni oblik,

harmonija, melodija, mjera, ritam i tempo. Sve je to sastavni dio estetske glazbene cjeline.

„Ton ima izuzetno značenje u glazbenoj percepciji. Visina tona bitni je čimbenik u razvoju glazbenog sluha. Ona ovisi o frekvenciji, odnosno o broju titraja čestica u sekundi. Pomak čestice koja od svoje točke mirovanja prijeđe određen put i vraća se na početno mjesto, zove se amplituda. Što je frekvencija veća, ton je viši. I obrnuto, niži ton, niža je frekvencija“ (Sam, 1998: 11).

Kako tvrdi Njirić (2001:11), „Ritam je u glazbi složena pojava jer obuhvaća dva istodobna zbivanja: dok po određenom uzorku – metru – jednoliko protječu naglašene (teške) i nenaglašene (lake) dobe, nižu se tonovi (ili zvukovi bez određene visine) u raznolikom slijedu trajanja.“ Zapisivanje ritma bilježi se notama i pauzama različitih oblika, pomoću njih se određuje odnos između trajanja i prestanka zvuka. Kada zvuk prestane, nastaje pauza koji je važan dio ritma. Iako se pauza ne čuje jer nije zvuk, bitan je dio glazbe jer unosi kontrast.

Utjecaj na ekspresivnost glazbenog djela posjeduje dinamika skladbe. Dinamika u glazbenoj umjetnosti označava glasnoću ili intenzitet izvođenja skladbe. Jačina pojedinih dijelova skladbe može se odrediti od one najtiše do najglasnije. Dinamičke oznake su pisane na talijanskom jeziku i koriste se u notnom zapisu kako bi skladatelj odredio jačinu djela.

Oznake za dinamiku koje se najčešće upotrebljavaju dijele se na: najtiše moguće (tal. *pianissimo possibile – ppp*), vrlo tiho (tal. *pianissimo – pp*), tiho (tal. *piano – p*), srednje tiho (tal. *mezzopiano – mp*), srednje glasno (tal. *mezzoforte – mf*), glasno (tal. *forte – f*), vrlo glasno (tal. *fortissimo – ff*) i najglasnije moguće (tal. *fortissimo possibile – fff*).

Kroz izvođenje skladbe često se postupno mijenja jačina ili glasnoća kojom se pjesma ili skladba izvodi, a takve promjene se nazivaju *crescendo* ili pojačavanje, odnosno *decresendo* ili stišavanje (Njirić, 2001).

Tempo u skladbi je brzina izvođenja jednog dijela ili cijele skladbe. Tempa, s obzirom na brzinu, dijelimo na spora tempa (*Adagio, Lento*), umjerena tempa (*Moderato, Andante*) i brza tempa (*Allegro, Presto*).

„S pojmom metar tijesno su povezani pojmovi takt i mjera. Oni se ne smiju međusobno zamjenjivati...Mjera je pak vrsta takta s obzirom na broj doba i jedinicu (oblik note)

kojom se predočeno trajanje jedne dobe, npr. 2/4 – dvočetvrtinska, 3/8 – troosminska, 4/2 – četveropolovinska itd.“ (Njirić, 2001: 11). Kako najlakše pojasniti metar - on se može usporediti s pulsom, kucanjem srca, taktom ili nizanjem tonova.

Osnovu glazbe čini ritmizirana melodija, a melodija je niz tonova različite visine i trajanja. Tonovi određene melodije su u intervalskim odnosima te zavise jedan o drugom i određuju kakva melodija može biti. Karakter melodije može biti napet, smiren, nestašan i slično (Gospodnetić, 2015).

Svaka skladba ima neki oblik ili formu. Sve kreće od motiva koji je najmanji dio iz kojeg se izgrađuje glazbena misao, a on se često ponavlja u skladbi i vrlo je prepoznatljiv dio skladbe. Fraza se prepoznaje po logici njenog ritma, tekstu ili ritmu. Kada analiziramo glazbeno djelo, tada se mogu uočiti dijelovi skladbe koji su isti, slični ili različiti po svom ritmu i melodiji (Gospodnetić, 2015).

Prema Gospodnetić (2015) o harmoniji, postoje tri značenja te riječi. Opće značenje harmonije je sklad, drugo značenje je glazbeni akord što je istovremeni zvuk najmanje triju različitih tonova. Kada se govori o trećem značenju, harmonija je znanost o građi i spajanju akorda. U svim pjesmama za djecu i melodijama, bez obzira na akordsku pratnju, krije se harmonija.

Agogika za glazbu predstavlja skupni naziv za neznatne promjene tempa, što su ubrzavanje, usporavanje, zadržavanje koje izvođač mjestimice unosi u interpretaciju glazbenog djela. (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=812>)

Svi ovi osnovni glazbeni izražajni elementi potrebni su za stvaranje glazbe. Kroz rad s djecom odgojitelji često analiziraju pjesme pomoću ovih glazbenih elemenata, pazeći pritom na ispravnost prenošenja znanja.

4. AKTIVNOSTI KOJE POTIČU GLAZBENU KREATIVNOST DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Svu djecu važno je poticati, ne samo na glazbene, nego na sve aktivnosti koje su korisne za daljnji rast i razvoj. Glazba pokreće i razvija sposobnosti djece kao što su motorika, kognitivne, kreativne i afektivne sposobnosti već u najranijoj dobi.

Odgojitelji će raznim aktivnostima; osluškivanjem drugačijih zvukova; samostalnom izradom različitih instrumenata (udaraljki); aktivnim i pasivnim slušanjem glazbe za ples ili likovnim stvaranjem; mijenjanjem teksta pjesme, mijenjanjem ritma, melodije, dinamike; postavljenjem različitih glazbenih pitanja; oponašanjem raznih zvukova rukama, ustima; okupljanjem malenog orkestra; sviranjem po tijelu ili s tijelom; novim komponiranjem ili plesom bez glazbe, potaknuti djecu da razvijaju postojeće znanje, obogaćuju ono što već poznaju i nauče nešto novo.

„Koliko lijepoga u muzici prolazi nezapaženo zato što nismo navikli zapažati! Zato djecu treba učiti estetskom percipiranju i razvijati u njima sposobnost zapažanja estetskih sredstava. Na primjer, na šetnjama djeca sama neće čuti raznovrsne fine zvukove koji ih u prirodi okružuju. Ako ih upozorimo na to i usmjerimo njihovu pažnju da osluškuju cvrkut ptica, zujanje kukaca, šum vjetra, žubor potoka, djeca će s vremenom i sama zapažati te pojave i postati osjetljiva za muziku prirode“ (Manasteriotti, 1981: 14).

Poticajni načini dječjeg stvaranja koje bi svaki odgojitelj mogao primijeniti u svom radu s djecom predškolske dobi su:

- Stvaranje zvukova koji nisu uobičajeni

Odnosi se na npr. gužvanje nekog materijala ili trganje kartonske kutije.

- Osluškivanje i oponašanje

Odnosi se na npr. istraživanje zvuka pada predmeta s visine na pod, razlikovanje zvukova pada raznih lakih i teških predmeta i sl.

- Samostalna izrada zvečki

Odnosi se na punjenje zvečki sitnim neoblikovanim materijalom i kasnije upotreba tih zvečki za mali orkestar. Možemo npr. napuniti kutijicu ili bočicu pijeskom ili kamenčićima.

- Odgonetanje zvukova

Odnosi se na pogađanje djece koji se instrument ili udarac predmeta čuje iza paravana ili što djeca rade iza paravana (npr. pljeskanje, zatvaranje vrata i sl.).

- Slušanje glazbe

Odnosi se na davanje uputa djeci kako da se kreću, npr. „pusti da te glazba nosi“ ili „zamisli da plešeš pod vodom“.

- Slušanje glazbe uz likovno izražavanje

Odnosi se na dječje crtanje, slikanje ili modeliranje dok se sluša glazba. Djeci ne smijemo reći naslov skladbe.

- Izgovaranje slogova

Odnosi se na odgojiteljevo izgovaranje slogova raznom brzinom, visinom i glasnoćom, a djeca ih ponavljaju.

- Mijenjanje riječi

Odnosi se na mijenjanje riječi u poznatoj pjesmi ili brojatici.

- Mijenjanje melodije

Odnosi se na mijenjanje melodije u poznatoj pjesmi.

- Mijenjanje tempa

Odnosi se na mijenjanje tempa u poznatoj pjesmi ili brojatici.

- Mijenjanje dinamike

Odnosi se na mijenjanje dinamike u poznatoj pjesmi ili brojatici.

- Mijenjanje ritma

Odnosi se na mijenjanje ritma u poznatoj pjesmi ili brojatici.

- Mijenjanje naglaska

Odnosi se na mijenjanje naglaska u poznatoj pjesmi ili brojalici.

- Postavljanje glazbenih pitanja

Odnosi se na razvijanje osjećaja za glazbeni oblik, a to možemo postići tako što ćemo utjecati na to da duljina dječjeg pjevanja ili ritmičkog odgovora bude duga kao naše pitanje.

- Završavanje nedovršenih glazbenih fraza

Odnosi se na odgajateljevo prekidanje melodije na vođici ili dominantni, a djeca obično otpjevaju toniku.

- Pjevani govor

Odnosi se na pjevanje cijeli dan ili pjevanje samo dogovorenih riječi.

- Ozvučena priča ili pjesma

Odnosi se na oponašanje životinja ili pojava iz prirode svojim glasom ili na udaraljka dok se pjeva ili pripovijeda priča, na mjestima gdje se životinje ili pojave javljaju.

- Oponašanje zvukova ustima

Odnosi se na dječje oponašanje zvukova kao što su zvukovi životinja, vozila, kiše, strojeva, zvukova iz kućanstva i sl.

- Ritmizirani govor

Odnosi se na govorenje u ritmu, npr. djeca mogu davati upute drugoj djeci što da rade.

- Mali orkestar

Odnosi se na sviranje na udaraljka.

- Sviranje po svome tijelu

Odnosi se na zvučne kontakte, odnosno pokrete tijela koji stvaraju zvuk, kao što su pljeskanje, toptanje nogama, zvuk zuba itd.

- Zemlja kipova

Odnosi se na plesnu aktivnost u kojoj su djeca začarana u kipove. Mogu se igrati pretvaranja u nešto kao u igri „Crvena kraljica“ ili se mogu međusobno provlačiti kroz raširene noge druge djece.

- Uglazbljivanje stihova

Odnosi se na odgajateljevo čitanje muzikalnih stihova, a djeca ponavljaju pjevajući pojedinačno ili skupno.

- Komponiranje riječi melodije

Odnosi se na svjesno komponiranje riječi i melodije, odnosno skladanje.

- Plesanje bez glazbe

Odnosi se na plesanje bez glazbe na zadanu temu iz svakodnevnog života ili izražavanje emocija“ (Gospodnetić, 2011: 113-119).

4.1. Pjevanje

„Kada je riječ o pjevanju, prirodni instrument stvaranja tona (tj. zvučni izvor) jesu glasnice, smještene u grkljanu. To su tetive koje se s pomoću sustava mišića jedna drugoj primiču ili se međusobno odmiču. Prolaskom struje zraka kroz grkljan glasnice se pokrenu i proizvedu zvuk (suglasnike, samoglasnike, tonove, krikove, uzvike itd.). Da struja zraka dođe u dodir s glasnicama, potrebno je udahnuti. Pri pjevanju je važno da disanje, kao manje – više nesvjestan fiziološki proces, bude svjesno“ (Njirić, 2001: 9).

U predškolskoj ustanovi postoje dvije metode učenja pjesme: metoda igre jeke i metoda igre lovca.

Prema Nenadić (2002) pjevanja s jasličkim uzrastom može se podijeliti na metode stvaralačkog pjevanja i na metodu reproduktivnog pjevanja. U stvaralačke metode pjevanja ubraja se izmišljanje teksta i melodije, na postojeću melodiju izmišlja se tekst ili se na postojeći tekst izmišlja melodija. Ovisno o uzrastu djece, pjesme će se prilagoditi njihovoj dobi i samim time razvijati njihove vokalne i slušne sposobnosti.

Najprimamljivija je igra kroz glazbu u pokretnim igrama gdje djeca sudjeluju na razne načine, kako svojim glasom, tako i pokretima tijela, plesom.

Prema Manasteriotti (1983) glazbene igre uz pjevanje mogu se podijeliti na igre uz pjevanje u krugu, kolu; igre koje mogu biti u koloni; slobodne igre te igre mješovitih oblika.

Igre uz pjevanje koje su svima bliske su igre u krugu ili kolu, gdje krug može, ali i ne mora biti spojen. Mnoge generacije su ih pjevale i igrale, a to su npr. „Ide maca oko tebe“, „Mi smo djeca vesela“, „Teče, teče bistra voda“ i slične.

Pjesme koje će se najčešće koristiti u predškolskoj ustanovi su dječje pjesme. Među njima se mogu pronaći narodne pjesme koje se ističu za vrijeme blagdana kao što je Uskrs i na blagdan Božića, ali i pjesmice koje prate prirodne događaje u različita godišnja doba kao i razne svečanosti, poput rođendana.

Kako odrastaju, djeca se sve više upoznaju s pjevanjem pjesmica sa zanimljivim i kompleksnijim melodijama.

4.2. Aktivno i pasivno slušanje glazbe

„Zbirka primjerenih, jednostavnih dječjih pjesama s onomatopejama i ponavljanjem rimovanih fraza koristi se za pasivno, ali i za aktivno slušanje glazbe. Kod aktivnog slušanja vrlo je važno da odgajatelj pronađe aktivnosti koje će stvoriti pogodno raspoloženje i motivirati djecu na pažljivo slušanje određene pjesme. U drugoj godini to su obično pjesmice posebno izabrane da bi ih djeca prvo slušala, a poslije i pjevala“ (Nenadić, 2002: 82).

Djeca aktivno slušaju ako ih odgojitelj potakne, zainteresira, ukaže na ono što bi mogli i trebali čuti (izvođački sastav, dinamiku, tempo, ugođaj). Djeci je potrebno dati prostora i pustiti da slušaju glazbu što češće jer će ih glazba potaknuti na daljnje stvaranje.

Tijekom slušanja glazbe djeca se mogu kretati, mirovati, likovno se izražavati tijekom i nakon slušanja. Odgojitelj bi trebao izbjegavati analitičko slušanje glazbe s djecom, ali neka pitanja o glazbi se mogu postaviti, npr. što su čuli, no pritom paziti da im se ne kaže naslov skladbe kako ne bi utjecali na njihove odgovore. Kod samog prvog slušanja skladbe djeca mogu bez pomoći i sugestije odgojitelja prepoznati karakter glazbe, tempo, izvođače. Za samo slušanje glazbe potrebno je stvoriti mirnu atmosferu kako bi se u određenim trenutcima moglo skrenuti pozornost na nešto: „Slušaj ovo!“, „Jesmo li ovo već čuli?“, „Koji je ovo instrument?“ (Gospodnetić, 2005).

Ono što se odnosi na pasivno slušanje glazbe u vrtićkoj skupini svakako se odnosi na slušanje bez posebnog poticanja. Glazba kod pasivnog slušanja je kulisa, ona potihom svira dok djeca stvaraju ili se bave drugim aktivnostima, ali glazba ne remeti dječje stvaranje niti njihovu suradnju. Pasivna glazba može biti prisutna tijekom cijelog dana, za što se odgojitelj također treba pripremiti jer glazbu treba pažljivo odabrati.

4.3. Upotreba udaraljki

Pretpostavka je da većina vrtićkih skupina posjeduje Orffov instrumentarij. Njemački skladatelj Carl Orff, osim što je bio istaknuti skladatelj, pedagog i dirigent 20. stoljeća, u povijesti pedagogije razvio je metodički sustav nazvan „Orffova glazbena radionica“ (*Orff Schulwerk*). Glazbeni Orffov instrumentarij sačinjavaju sljedeći instrumenti: činele, tamburin, mali bubanj, veliki bubanj, praporci, štapići, trijagl, kastanjete, zvončići, marakas ili zvečke.

Neke udaraljke Orff je preuzeo iz sastava simfonijskog orkestra u izvornoj veličini kao što su to štapići ili trijagl, dok je neke instrumente prilagodio djeci, kao što su timpan i ručni bubanj (Manasteriotti, 1982.).

Radom s Orffovim instrumentarijem djeca upoznaju prve instrumente za kojima rado posežu i sviraju. Osim instrumentima, djeca mogu svirati pomoću tapšanja i raznim pokretima tijela davati ritam ili metar pjesmi ili brojalice.

„Različitim vrstom udaraca može se automatski istaknuti razlika između teške i lake dobe. Najčešći načini izvedbe jesu: pljesak dlanom o dlan i lagani dodir hrpta šake dlanom, pljesak dlanovima po koljenima i lagani dodir ramena, naizmjenični udarci dlanom (prstima) i jednim prstom (srednjakom) o stol (klupu), doticanje poda petom i prstima“ (Njirić, 2001: 26).

Osim što će djeci biti zanimljivo svirati na različitim udaraljka, bit će im još zanimljivije ako uz kreativan utjecaj odgajatelja izrade sami svoje instrumente koji će moći reproducirati zvuk.

4.4. Kreativna izrada instrumenata

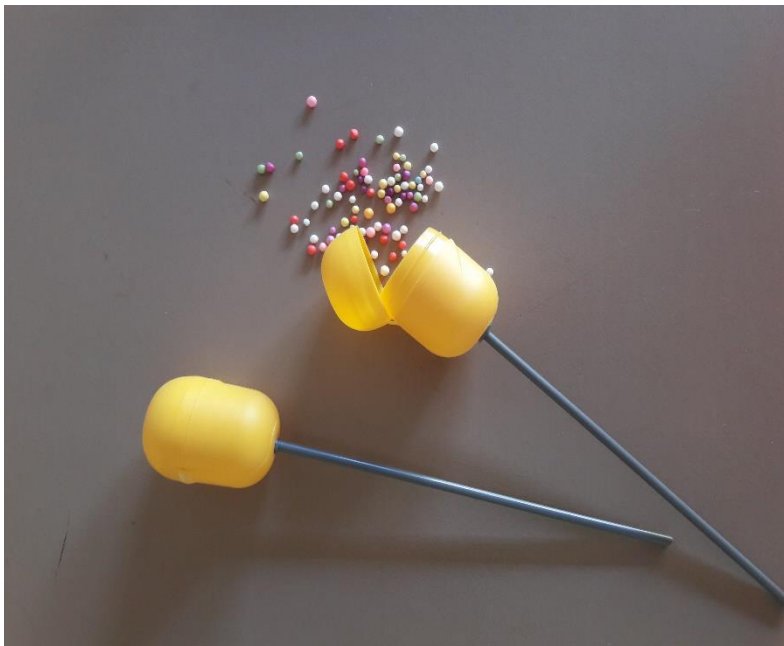
Postoje različite ideje na koji način izraditi korisne instrumente od reciklažnog materijala. Osim što će glazbala proizvoditi različite zvukove, razveselit će i zabaviti djecu.

ŠUŠKALICE

Potreban materijal: plastične čaše, plastične boce, posude s poklopcem, sitan pijesak, kamenčići, školjke...

Po želji djeteta u svaku posudu sipati po jednu vrstu materijala (slika 2. i 3.) kako bi šuškalice mogle proizvesti različite vrste zvukova. Dobro zatvoriti posudu da sadržaj ne bi ispao.

Slika 2. Šuškalice

Izvor: Iz arhive Šurlan, 2020.

Slika 3. Šuškalice II

Izvor: Iz arhive Šurlan, 2020.

KASTANJETE

Za izradu kastanjeta potreban je sljedeći materijal: komad kartona, savitljiva plastika, limeni čepovi, škare i ljepilo.

Potrebno je od kartona izrezati karton dužine oko 10 cm, koji će se moći presaviti po sredini. Vrhovi kartona moraju biti na istome mjestu gdje ćemo na svakom vrhu zalijepiti čepove. Kada se čepovi dodiruju, stvaraju ugodan zvuk, vrlo sličan pravim kastanjetama. Na slici 4. mogu se vidjeti kastanjete napravljene od savitljive plastike i čepova.

Slika 4. Kastanjete

Izvor: Iz arhive Šurlan, 2020.

GITARA

Da bismo napravili gitaru, možemo koristiti različite materijale. Predložene su dvije mogućnosti od sljedećeg materijala: kutija od papirnatih ubrusa ili plastična boca, kartonski tuljac od papirnatih ubrusa, gumice, ljepilo.

Na slici 5. prikazana je gitara od kutije za ubruse, na nju je zalijepljen tuljac od kartona. Umjesto struna su gumice koje moraju biti nategnute i malo odmaknute od stjenke kutije kako bi proizvele zvuk.

Na sličan način je izrađena i gitara na slici 6. Može se, a i ne mora, izdubiti rupa na boci. Na nju se zalijepi kartonski tuljac i nategnu gumice.

Slika 5. Papirnata gitara

Izvor: Iz arhive Šurlan, 2020.

Slika 6. Gitara od plastične boce

Izvor : Iz arhive Šurlan, 2020.

BUBANJ

Za izradu bubnja prikazanog na slici 7. korištena je limena posuda, balon, toplo ljepilo i traka.

Više limenki spojeno je toplim ljepilom te povezano vrpcom kako bi djeca bubanj mogla nositi oko vrata. Još jednostavniji način je da se na jednu limenku nategne balon koji treba učvrstiti i kao takav će proizvoditi zvuk.

Slika 9. Bubanj

Izvor: Iz arhive Šurlan, 2020.

Ritmički instrumenti su pomagala kod usvajanja ritma. Veći izbor ritmičkih instrumenata u glazbenom stvaralaštvu pridonijet će razvoju dječje mašte i upotpuniti glazbeni doživljaj.

Svrha izrade glazbenih instrumenata je razvijanje kreativnosti, potom, kod same uporabe, razvijanje ritma, glazbenog pamćenja, motorike te osjećaja za zajedništvo prilikom izvedbe.

5. ISPITIVANJE GLAZBENIH PREDISPOZICIJA U VRTIĆU

Dječji vrtić Pula ustrojen je kao ustanova u čijem sastavu djeluje matični objekt Zvezdice te sedam područnih objekata. U matičnom objektu djeluju dvije jasličke skupine te tri vrtićke skupine različite dobi (mješovita, uzrast 4 - 5 godina i uzrast 5 – 6 godina).

Istraživanjem se željelo saznati kakve su glazbene predispozicije (ritma, opsega glasa i slušnog prepoznavanja) kod djece različitog uzrasta. Uzrast djece koji je bio anketiran je od 4 do 6 godine, a anketiranje se provelo u periodu od 10. veljače do 17. veljače 2020. godine. Ispitanike se anketiralo metodom ponavljanja, slušanja i pjevanja, a djeca su sudjelovala individualno i anonimno.

Svi ispitanici surađivali su na svim zadacima, osim dvoje djece koja imaju poteškoća u razvoju: jedno je surađivalo kod mjerenja raspona glasa, dok je u drugim zadacima odbijalo suradnju; a drugo je sudjelovao kod prepoznavanja boje instrumenta, ali za druge zadatke nije pokazalo interes.

5.1. Sadržaj ankete istraživanja

Anketa je bila sačinjena od tri dijela. U prvom dijelu pratio se ritam. Postavilo se pitanje:

1. U kojoj mjeri je razvijen osjećaj za ritam kod djece predškolske dobi?

Djeci su zadana 4 različita ritma koja su pokušala ponoviti. Ritamski obrasci bili su postavljeni od jednostavnijeg ritma prema težem.

U drugom djelu se pratio opseg glasa te se postavilo pitanje:

2. Koje su glasovne mogućnosti kod djece predškolske dobi?

Uz pomoć *sintysizera* počevši od tona *c1*, dijete je ponavljalo ton koji se svira prema više i niže od početnog tona. Mjerila se glasovna mogućnost koja se bilježila te pratilo koliko tonova dijete može ponoviti tj. otpjevati.

Slijedilo je praćenje prepoznavanja zvuka instrumenta, za što se postavilo pitanje:

3. Koliki je stupanj slušnog raspoznavanja pojedinih instrumenata djece predškolske dobi?

Ima li dijete omiljeni instrument? Ako da, na laptopu će se pustiti razni zvuci instrumenata i dijete će pokušati čuti je li među njima i njegov omiljeni glazbeni instrument.

Ako dijete nema omiljeni instrument, uz pomoć određenih skladbi dijete će slušati zadane boje zvuka instrumenta (bubanj, klavir, harmonika, gitara, violina) i odabrati njemu ugodan ili zanimljiv zvuk.

Bubanj – <https://www.youtube.com/watch?v=KdmrxZTWSds>

Klavir - <https://www.youtube.com/watch?v=Q32C1vdU6mQ>

Harmonika - <https://www.youtube.com/watch?v=ifHRDBx-ctw>

Gitara - <https://www.youtube.com/watch?v=Wo2WMvQbITE>

Violina - <https://www.youtube.com/watch?v=wqaFYeZ6D3o>

5.2. Tijek istraživanja i provedene metode

Anketa je obuhvatila istraživanje o razvoju osjećaja za ritam, raspona dječjeg glasa, odnosno, koliko tonova djeca mogu otpjevati, prepoznavanje i upoznavanje instrumenata kod slušnog reproduciranja, i to, prvotno bez vizualnog doživljaja, a potom, ako nisu prepoznali instrument bez vizualnog kontakta, mogli su pogledati o kojem je instrumentu riječ.

Odgovori su bodovani na način da, ako su djeca točno odgovorila, dobila bi jedan cijeli bod, ako je odgovor bio polovičan dobili su pola boda ili bez bodova, ako nije bilo odgovora.

Metode koje su se provodile tijekom istraživanja su metoda razgovora, metoda ponavljanja i metoda demonstracije. Istraživanje je provela autorica ovoga rada uz suradnju stručnih suradnika iz Dječjeg vrtića.

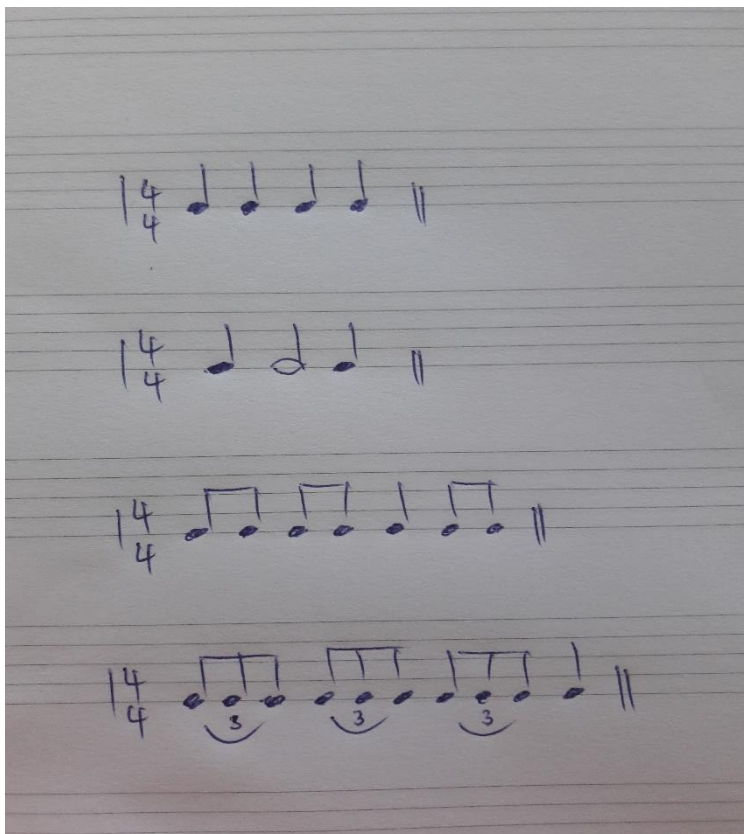
5.2.1. Rezultati istraživanja

U vrtiću „Zvezdice“ boravi 105 djece od kojih su ispitana djeca (N=59) od kojih predškolaraca (N=25) u dobi od 5 do 7 godine.

Prvi zadatak odnosio se na ritmičku predispoziciju, odnosno razvijenost osjećaja za ritam. Zadane zadatke ritma djeca su metodom ponavljanja udaranjem dlanom o dlan pokušala ritmički interpretirati.

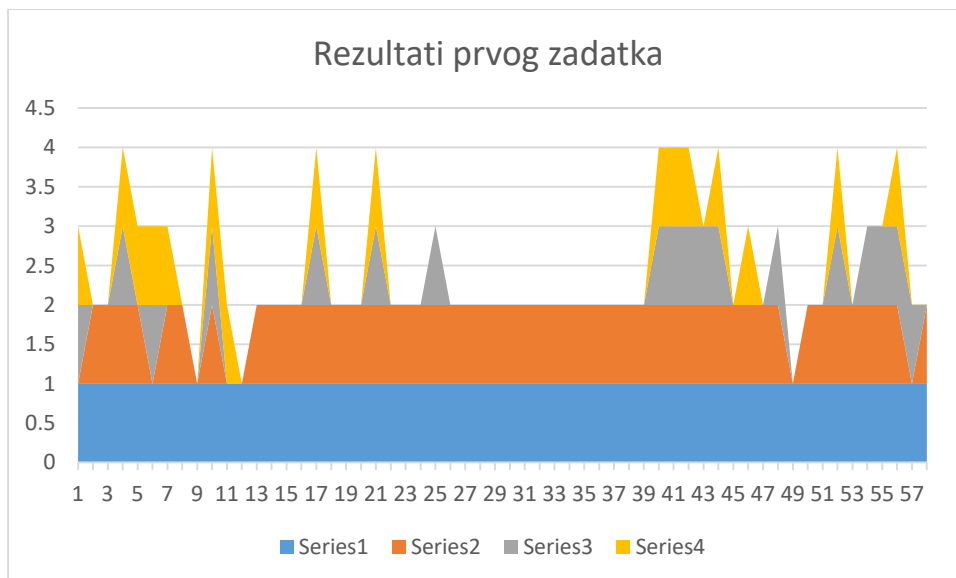
Zadani ritmički zadatci bili su postavljeni od lakšeg prema težem.

Slika 10. Ispitivani ritamski uzorci

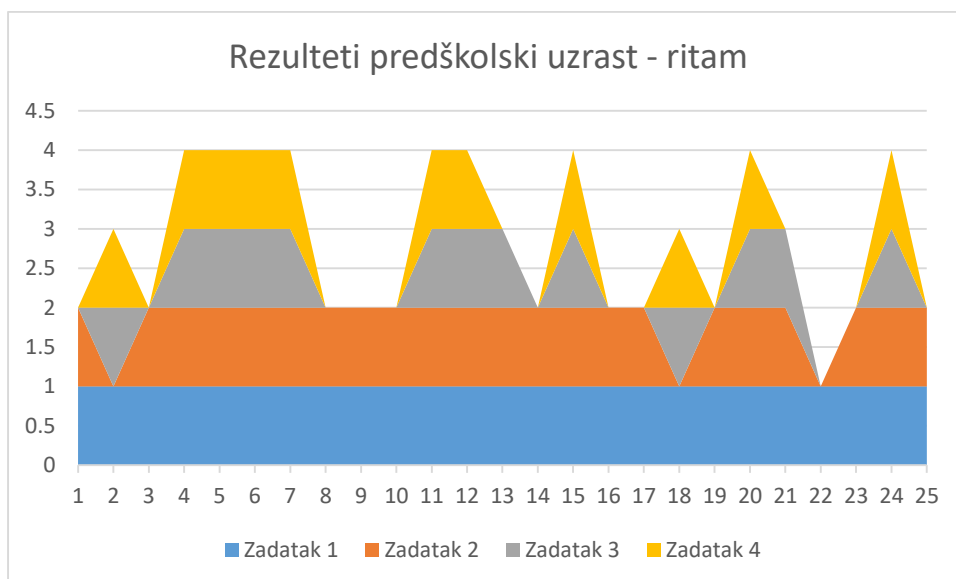

Izvor: Iz arhive Šurlan, 2020.

Grafikon 1. *Istraživanje ritma kod djece predškolske dobi*

Grafikon 2. *Rezultati predškolaraca ritmičkih predispozicija*

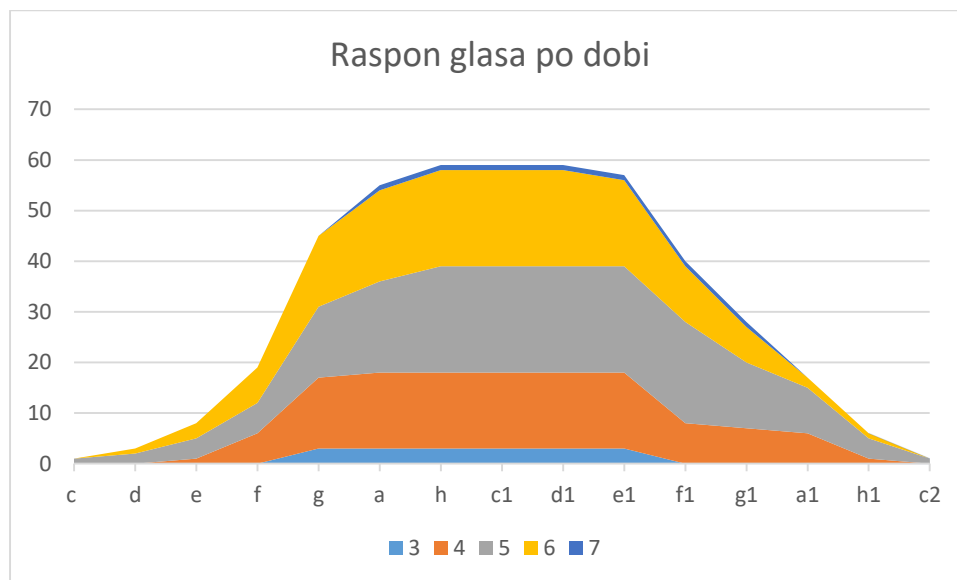
Od 59 ispitane djece svi su mogli otkucati prvi zadatak, u postotku 100% ispitanika, drugi zadatak bio je jednostavan većini ispitanika. Od 59 ispitane djece zadani je ritam

reproduciralo 56 djece ili 94% djece. Treću vježbu je moglo reproducirati 18 ispitanika ili 30% djece, dok je četvrtu vježbu reproduciralo 15 ispitanika ili 25% djece.

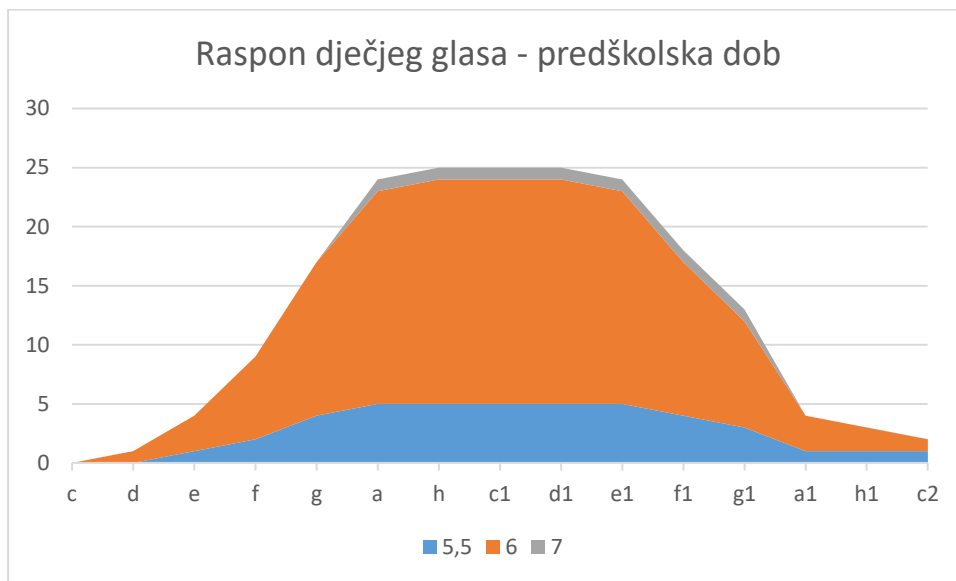
Na grafikonu 2. prikazan je rezultat djece predškolske dobi. Ispitano je 25 djece predškolske dobi, njihovi rezultati su na prvom zadatku pokazali da je 25 ili 100% djece moglo otkucati prvi zadatak, drugi zadatak moglo je otkucati 22 djece ili u postotku 88%. Treći zadatak moglo je ponoviti 13 predškolaraca ili 52% ispitanika, a na četvrtom zadatku ritam je moglo otkucati 11 ispitanika ili u postotku 44% djece.

Na drugom pitanju sudjelovalo je 59 djece, a cilj je bio odrediti raspon dječjeg glasa. Uz kratko zagrijavanje glasnica pjesmom, uz *sintysizer*, metodom demonstracije i metodom ponavljanja djeca su pjevala tonove u C-duru počevši od *c1* uzlaznim tonovima ljestvice, a zatim silazno. Bilježilo se od kojeg do kojeg tona dijete može čisto otpjevati. Svako dijete je pristupilo individualno, zato su i rezultati različiti.

Grafikon 3. *Prikaz raspona dječjeg glasa*

Grafikon 4. *Opseg glasa kod predškolaraca*

U grafikonu 3. jasno se vidi kako su sva djeca kroz dvije oktave u prosjeku mogla otpjevati 5 tonova od a do e1. Na lijevoj strani je broj ispitanika, a na dnu tonovi, dok se u bojama vidi dob djece. Zaključujemo da bi većina djece mogla pjevati pjesmice u tom rasponu, a rijetko koje dijete moglo je otpjevati cijelu oktavu od 8 tonova. Dvoje djece od 59 ispitanih moglo je otpjevati visoke tonove do c2, a jedno je dijete moglo otpjevati čisto dublje tonove, čak do c.

Metodom razgovora saznajemo da djeca koja su otpjevala više tonova od ostale djece pohađaju glazbeni vrtić.

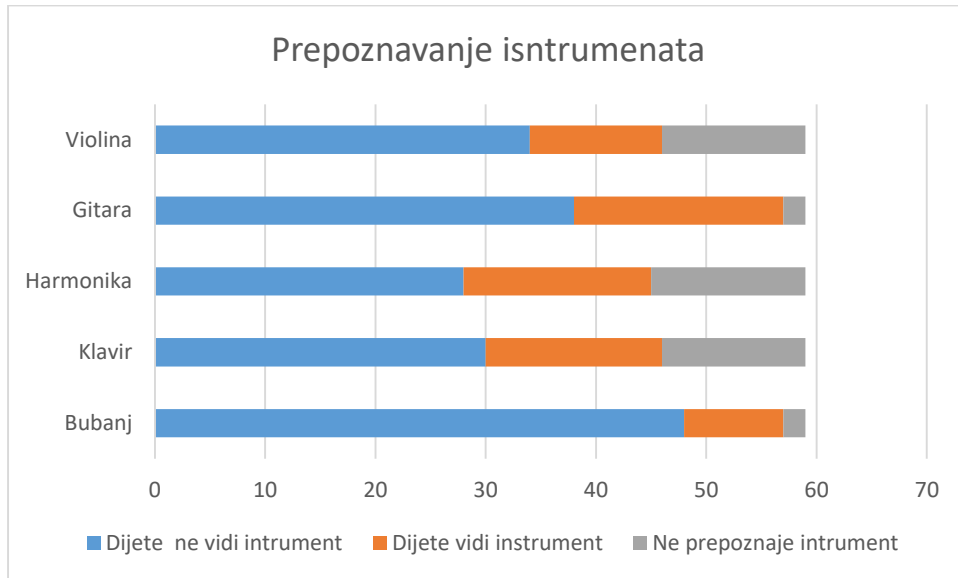
Na grafikonu 4. vidi se rezultat raspona glasa kod djece predškolske dobi. Ispitana djeca, njih 25, dalo je drugačije rezultate od sve ispitane djece. Ovdje se može vidjeti kako su djeca mogla otpjevati 7 tonova od g do f1.

Kao uvod u treći zadatak, također putem metode razgovora, od djece se doznalo imaju li omiljeni instrument i bi li ga mogli slušno prepoznati. Na nosaču zvuka metodom reproduciranja djeci se pustio zvuk zadanog instrumenta bez vizualnog kontakta, a djeca su pokušala odgonetnuti o kojem je instrumentu riječ.

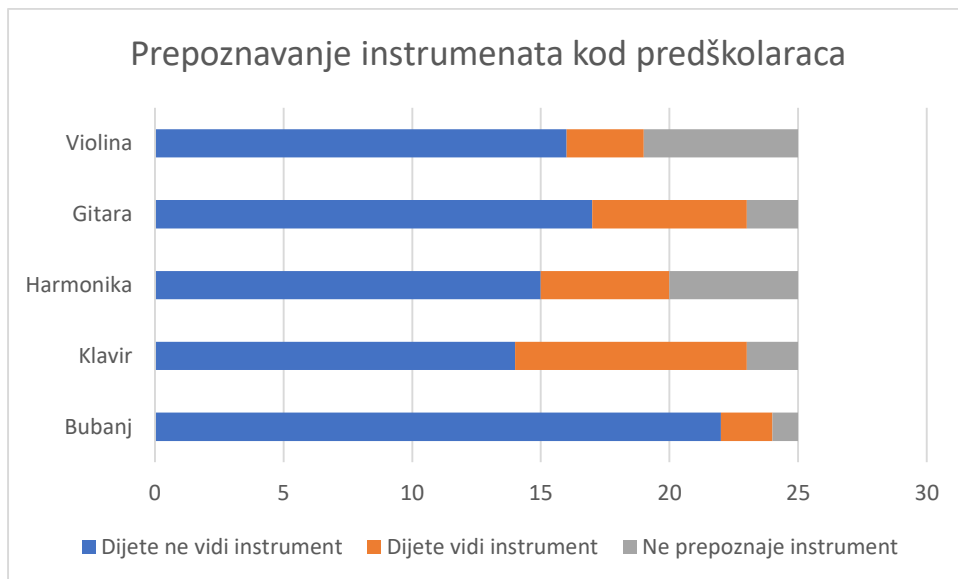
Ako dijete nije prepoznalo instrument slušno, bez vizualnog kontakta, ponudila mu se pomoć. Na laptopu su mogli pogledati sviranje zadanog instrumenta (vizualno i slušno) kako bi mogla odgonetnuti o kojem se instrumentu radi.

Izrazito mali broj djece, njih 3 %, nije znao imenovati instrument uopće.

Grafikon 5. *Slušno prepoznavanje instrumenata*

Grafikon 6. *Prepoznavanje instrumenata kod predškolaraca*

Kroz grafikon 5. vidimo da su ispitana djeca najbolje mogla prepoznati bubanj i gitaru, potom violinu, klavir i zadnje harmoniku.

Bubanj je bez vizualnog kontakta moglo čuti 46 ili 77 % ispitanice djece, dok je 10 ili 16 % djece moralo provjeriti vizualno kako bi bili sigurni jesu li dobro čuli. Troje djece je odbilo suradnju.

Klavir je bez vizualnog kontakta moglo čuti 32 ili 54 % ispitanice djece, vizualnu provjeru zatražilo je 23 ili 38 % ispitanice djece, dok 4 djece uopće nije moglo prepoznati klavir.

Harmoniku je uspjelo prepoznati 27 ili 45 % ispitanice djece, 17 ili 28 % moralo je provjeriti radi li se o harmonici i vizualno, dok ju 15 ili 25 % djece nije prepoznalo uopće.

Gitaru je slušno prepoznalo 39 ili 66 % ispitanice djece, za vizualnom potvrdom poseglo je 18 ili 30 % djece, dok dvoje djece nije prepoznalo gitaru.

Zadnji instrument bila je volina; prepoznalo ju je slušno 34 ili 57 % ispitanice djece, vizualnu pomoć zatražilo je 10 ili 16 % djece, dok ju nije prepoznalo 15 ili 25 % djece.

Na grafikonu 6. izdvojeni su predškolarci koji su dali nešto drugačije rezultate.

Bubanj je moglo čuti 22 ili 88% ispitanih predškolaraca bez vizualnog kontakta, 2 ili 8% djece posegnulo je za provjerom uz vizualni kontakt, dok je jedno dijete odbilo suradnju.

Klavir je bez vizualnog kontakta moglo čuti 14 ili 56% ispitanih predškolaraca, svega 9 ili 36% ispitanika tražilo je vizualni kontakt instrumenta, a 2 ili 8% djece nije znalo prepoznati klavir.

Harmoniku je 15 ili 60% ispitanih predškolaraca moglo čuti bez vizualnog kontakta, njih 5 ili 20% zatražilo je vizualnu provjeru, a isti broj djece harmoniku nije moglo prepoznati uopće.

Kod gitare su predškolarci pokazali sljedeće rezultate: njih 17 ili 68% moglo je prepoznati instrument bez vizualnog kontakta, njih 6 ili 24% zatražilo je pogledati o kojem je instrumentu riječ. Dvoje djece instrument uopće nije prepoznalo.

Zadnji instrument, violinu, moglo je čuti 16 ili 64% predškolaraca, vizualni kontakt s instrumentom tražilo je 3 ili 12% predškolaraca. Instrument nije moglo prepoznati 6 ili 24% predškolaraca.

5.3. Osvrt na istraživanje

Među ispitanicima je dvoje djece s poteškoćama u razvoju, no bili su uključeni u istraživanje kao i svi ostali. Za neke su zadatke pokazali suradnju do određene mjere zainteresiranosti.

Pojedina djeca polaznici su glazbenog vrtića, postoje djeca čiji su roditelji glazbenici ili se pasivno bave glazbom. Ta djeca pokazala su bolje rezultate od ostale djece. Među ispitanicima postoje pojedinci koji izvan vrtića nemaju dodatne glazbene poticaje, ali su jako dobro čuli instrumente i reproducirali ritam. Većina djece rado gleda dječju seriju „Einsteinčići“ pa su, iako nemaju glazbena predznanja, vrlo brzo prepoznali violinu ili su rado tapšali po koljenima ritam izvodeći prvi zadatak (<https://www.youtube.com/watch?v=BhdUcfQNwol>).

Trećina ispitanika boravi u skupini u kojoj odgojiteljica aktivno svira harmoniku, tako da su njihovi slušni rezultati kod trećeg zadatka bili najbolji jer su mogli odmah prepoznati instrument. No, bez obzira na ovu činjenicu, harmoniku su, zapravo, u najmanjem postotku prepoznali u odnosu na druge instrumente.

6. ZAKLJUČAK

Za potrebe pisanja ovoga rada provedena je anonimna, individualna anketa u Dječjem vrtiću Zvezdice s ciljem prepoznavanja glazbenih predispozicija kod djece.

Kako bi dobili što bolje rezultate i suradnju, istraživanje je provedeno nakon mjesec dana boravka u vrtićkoj ustanovi da bi djeca bila opuštenija i kako bi se stvorila što ugodnija atmosfera. Tijekom ispitivanja većina djece bila je radoznala i zainteresirana za zadatke. U zadatku s ritmom tapšanjem dlanom o dlan ili dlanovima o koljena većina djece je ritmički mogla ponoviti zadatak. Najbolje su rezultate i razumijevanje zadatka pokazala djeca predškolarci. Istraživanjem glasovnih mogućnosti djeca su pokazala koliko mogu pjevati visoke, a koliko niske tonove. Predškolci su pokazali veći raspon od ostale djece. Kod prepoznavanja zvuka instrumenta većina djece mlađeg uzrasta doimala se nesigurno pogađati o kojem je instrumentu riječ, ali prilikom vizualnog kontakta davali su točne odgovore. Kod predškolaraca prepoznavanje instrumenata bez vizualnog kontakata nije predstavljao problem. Zanimljivo je da su, ako su znali odgovor, odmah rekli o kojem je instrumentu riječ ili ga nisu prepoznali uopće.

Može se zaključiti, temeljem povratne informacije dobivene od djece, kako je anketa uspješno izvedena, svi su zadaci provedeni i da je cilj realiziran. Kroz istraživanje kojim se ovaj rad bavio doznajemo kako se praksa ne kosi s teorijom. Velika većina djece koja kod kuće odrastu uz glazbu bolje prepoznaju boje tonova i vješto se snalaze u reproduciranju ritmičkih zadataka. Nadalje, djeca s posebnim potrebama imala su želju uključiti se u istraživanje (iako samo na jednom zadatku), no time su pokazali zanimanje za glazbu i sudjelovanje u glazbenim aktivnostima.

Glazba razvija u djetetu želju za slušanjem, pjevanjem, pobuđuje u djetetu mir i ugodu, stvara pozitivnu atmosferu. Pomaže socijalnoj interakciji među djecom kako bi se svi lakše uključili i djelovali. Različitim glazbenim aktivnostima kao što su pjevanje, sviranje, slušanje glazbe, stvaranje pokretom, različitim zadacima, igrama te mnogim drugim aktivnostima, unaprjeđuje se glazbeni razvoj.

Rano i predškolsko doba razdoblje je kada djetetu treba ponuditi glazbu za razvoj glazbenih sposobnosti na temelju glazbenih predispozicija koje svako dijete nosi.

7. LITERATURA:

1. Campbell, D. (2005.) *Mozartov efekt*, Čakovec: Dvostruka duga.
2. Dobrota, S. (2012.) *Uvod u suvremenu glazbenu pedagogiju*, Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu.
3. Gospodnetić, H. (2011.) *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*, Zagreb: Skripte za studente predškolskog odgoja Učiteljskog fakulteta u Zagrebu.
4. Gospodnetić, H. (2015.) *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 1*, Zagreb: Mali profesor
5. Manasteriotti, V. (1982.) *Muzički odgoj na početnom stupnju*, Zagreb: Školska knjiga.
6. Motte – Haber, H. (1999.) *Psihologija glazbe*, Jastrebarsko: „Naklada Slap“.
7. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015). *Narodne novine*, 5/2015.
8. Nenadić, S. (2002.) *Odgoj u jaslicama*, Imotski: Potjeh.
9. Njirić, N. (2001.) *Put do glazbe*, Zagreb: Školska knjiga.
10. Sam, R. (1998.) *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta*, Zagreb: Glosa d.o.o.
11. Slunjski, E. (2011.) *Kurikulum ranog odgoja: istraživanje i konstrukcija*, Zagreb: Školska knjiga
12. Vidulin, S. (2016.) *Glazbeni odgoj djece u predškolskim ustanovama: mogućnosti i ograničenja*, Pula: Muzička akademija u Puli

MREŽNE STRANICE:

1. Bačlija-Sušić, B. *Dječje glazbeno stvaralaštvo: stvaralački i autotelični aspekt*, Preuzeto s: file:///C:/Users/Dragana/Downloads/MO_47_8_Baclija_Susic.pdf. (Pristupljeno: 20.06.2020.)

2. Dijete se igra s udaraljka, <https://www.psiholog-rebeka-bulat.hr/index.php/procitajte/item/39-djeca-glazba-i-govor>. (Pristupljeno: 21.06.2020.)
3. Dječja serija „Einsteinčići“, <https://www.youtube.com/watch?v=BhdUcfQNwol>. (Pristupljeno: 23.06.2020.)
4. Hrvatska enciklopedija, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=812>. (Pristupljeno: 30.06.2020.)
5. Nikolić, L. *Utjecaj glazbe na opći razvoj*, Preuzeto s: [file:///C:/Users/Dragana/Downloads/139_158_nikolic_Pages_from_Napredak_2018_1_2_8\(1\)\(3\).pdf](file:///C:/Users/Dragana/Downloads/139_158_nikolic_Pages_from_Napredak_2018_1_2_8(1)(3).pdf). (Pristupljeno: 20.06.2020.)

8. SAŽETAK

Glazbene aktivnosti u ranom i predškolskom razdoblju doprinose kod verbalnih i neverbalnih vještina djeteta, poboljšanja kognitivnih procesa kao što su pamćenje, mišljenje, djelovanje.

Glazba potiče kreativnost, osjećaj pripadanja, socijalnu interakciju. Glazba se u periodu predškolske dobi može razvijati kroz različite metode kao što su slušanje glazbe, pjevanje, sviranje, pokretom, različitim glazbenim zadacima i igrama. Glazbena predispozicija djece predškolske dobi u velikom slučaju ovisi o odgojitelju i roditeljima koji trebaju znati voditi glazbene aktivnosti i znati poticati djecu na glazbena stvaranja.

Ovaj rad se bavio istraživanjem glazbene predispozicije vrtićke dobi. Istraživanjem kroz anonimnu anketu željelo se saznati kakve su glazbene predispozicije (ritma, opsega glasa i slušnog prepoznavanja) kod djece različitog uzrasta.

Provedenim istraživanjem u Dječjem vrtiću Zvezdice u Puli, sa 59 ispitane djece, utvrđeno je kako djeca koja dolaze iz glazbenih obitelji ili se od rane dobi bave glazbom pokazuju bolje rezultate od ostale djece.

Ključne riječi: glazba, glazbeno obrazovanje, djeca predškolske dobi, glazbena predispozicija

9. SUMMARY

The importance of musical activity in the early and preschool period contributes to the verbal and nonverbal skills of the child, improving cognitive processes such as memory, thinking and action.

Music encourages creativity, a sense of belonging, social interaction. Music in the preschool period can be developed through various methods such as listening to music, singing, playing, movement, various musical tasks and games. The musical predisposition of preschool children in a large case depends on the educator and parents who need to know how to lead musical activities and know how to encourage children to make musical creations.

This paper investigated the musical predisposition of kindergarten age. The research, through an anonymous survey, sought to find out what musical predispositions (rhythm, voice range and auditory recognition) are in children of different ages.

A study conducted at the Zvezdice Kindergarten in Pula with 59 examined children found that children who come from a musical family or have been involved in music from an early age have shown better results than other children.

Key words: music, music education, preschool children, musical predisposition